

Ухач В.
студент II курсу
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: ст. викладач
кафедри цивільного права та
процесу ТНЕУ
Паращук Л. Г.

ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ДОВІРЧОЇ ВЛАСНОСТІ

Постановка проблеми. У вересні минулого року вступив у силу Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні», за яким було введено у цивільне законодавство новий для українських реалій спосіб забезпечення виконання зобов'язань – право довірчої власності [1]. Варто наголосити, що даний спосіб забезпечення зобов'язань певною мірою запозичений з англо-американської системи права, а тому не є характерним для континентальної системи права, до якої належить Україна [3].

Внаслідок цього виникає ряд питань, пов'язаних із застосуванням зазначеного способу забезпечення в українських реаліях, визначенні переваг та недоліків застосування довірчої власності як способу забезпечення зобов'язань.

Стан дослідження теми. Довірча власність ставала предметом досліджень таких вчених та юристів, як: Некіт К. Г., Нестеренко І. В., Плиська Ю. В. та ін., праці яких було використано при проведенні власного дослідження.

Мета дослідження. Здійснення комплексного аналізу довірчої власності, визначення переваг та недоліків даного виду забезпечення виконання зобов'язання.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, виконання договірних зобов'язань часто супроводжуються порушенням та недотриманням умов договору, що, у свою чергу, вимагає застосування певних способів забезпечення виконання зобов'язань, які б ефективно захищали права та законні інтереси як кредитора, так і боржника.

Законодавство України встановлює такі способи забезпечення виконання зобов'язань як: неустойка, порука, гарантія, застава, притримання, завдаток та довірчу власність – новий спосіб забезпечення, який знайшов своє законодавче закріплення у параграфі 8 глави 49 ЦК України [2].

Ще задовго до появи у цивільному законодавстві досліджуваного нами способу забезпечення виконання зобов'язання довірча власність була передбачена у ЦК України як особливий вид права власності. Відтак, раніше довірча власність могла виникнути лише на підставі укладеного договору управління майном або на підставі закону. Тому можна сказати, що після внесення змін до законодавства довірча власність отримала «подвійну форму» – як спосіб забезпечення зобов'язань та особливий вид права власності [4].

Так, відповідно до ч.1 ст. 597-1 ЦК України, за договором про встановлення довірчої власності одна сторона (довірчий засновник) передає майно другій стороні (довірчому власнику) на праві довірчої власності для забезпечення зобов'язання боржника за кредитним договором [2]. Слід звернути увагу на чітке окреслення зазначеним положенням сфери застосування вказаного виду забезпечення виконання зобов'язання – забезпечення за кредитним договором. Інакше кажучи, якщо особа бажає взяти гроші в кредит або просто позичити гроші, вона добровільно припиняє своє право власності на майно на період повернення боргу, частково передаючи таке право кредитодавцю [5].

Саме запровадження довірчої власності як виду забезпечення зобов'язання пов'язано з неможливістю забезпечити належне виконання зобов'язань за договором позики та кредитним договором вже наявними способами забезпечення виконання зобов'язань, зокрема заставою (іпотекою), так як існуючі способи забезпечення на сьогоднішній день є застарілими і не дозволяють забезпечити ефективний захист прав [3]. Тому, на нашу думку,

доцільно буде порівняти довірчу власність із доволі схожим способом забезпечення виконання зобов'язань таким як іпотека.

Не є дивним те, що довірча власність широко застосовується в європейських країнах як альтернатива іпотеці. Відмінності між цими двома способами забезпечення зобов'язань проявляються у складі сторін та спрощеній процедурі позасудового стягнення обтяженого майна [4]. Проаналізуємо, чи присутні ці відмінності і в нашому законодавстві.

Порівнюючи довірчу власність із іпотекою, можна сказати, що в обох зазначених видах забезпечення виконання зобов'язань передбачено лише дві сторони. За довірчою власністю одна сторона довірчий засновник (боржник), друга – довірчий власник (кредитор), в заставі (іпотеці) – заставодержатель (кредитор) та заставодавець (боржник). Довірча власність в іноземному законодавстві зазвичай передбачає три сторони в договорі: кредитор, довірчий засновник (боржник) та довірений власник, у той час як іпотека передбачає лише дві сторони. Як зазначає Ю. Колос: «Тристоронність договору про встановлення довірчої власності, в першу чергу, могла б бути позитивним моментом для банків. Адже нерухомість перебуватиме на балансі третьої особи – довіреного власника – і у випадку порушення ця третя особа займатиметься продажем майна, а банки одразу отримають «живі» кошти і не муситимуть самі займатися продажем майна» [4].

Таким чином, в українському законодавстві відмінність між довірчою власністю та іпотекою у складі сторін відсутня, адже обидва договори є двосторонніми.

Однією з переваг довірчої власності можна назвати спрощену процедуру звернення стягнення на обтяжене майно у позасудовому порядку. Відтепер кредитору не потрібно йти до суду для звернення стягнення на майно, передане в довірчу власність, у випадку порушення боржником свого обов'язку по поверненню кредиту, що не скажеш про іпотеку, де дана можливість звернути стягнення на предмет іпотеки у позасудовому порядку не передбачена [5].

Наступна перевага довірчої власності в порівнянні із іншими способами забезпечення зобов'язання проявляється у тому, що на майно, передане в довірчу власність, не може бути накладено арешт та звернуто на нього стягнення за зобов'язаннями боржника перед іншими особами, оскільки юридично боржник перестає бути власником цього майна з моменту передачі його у довірчу власність [5].

З цього можна зробити висновок, що впровадження цього нового способу забезпечення виконання зобов'язання і справді має досить багато позитивних ознак для кредиторів, оскільки наявний механізм відшкодування шкоди гарантує, що збитки, завдані порушенням боржником зобов'язання або його неналежним виконанням, будуть покриті майном, що перебуває у довірчій власності [3].

Проте, не зважаючи на позитивні сторони, довірча власність як спосіб забезпечення виконання зобов'язань має й певні недоліки. Один із них – це питання строків реалізації механізму довірчої власності, що є однією з головних особливостей порядку здійснення цього способу забезпечення зобов'язань. Закон визначає, що у випадку порушення боржником основного зобов'язання кредитор має право звернути стягнення на об'єкт довірчої власності за умови, що строк прострочення перевищує 20 календарних днів, а, якщо прострочення стосувалось частини основного зобов'язання, то таке стягнення буде здійснено у випадку перевищення 30 календарних днів [2]. Таким чином, ця норма може суттєво порушити баланс прав кредитора та боржника.

Висновки. Відповідно до проведеного дослідження було проаналізовано причини запровадження довірчої власності як способу забезпечення виконання зобов'язань, визначено її переваги і недоліки. Даний спосіб покликаний максимально ефективно забезпечити виконання зобов'язання за кредитним договором та договором позики. Для кредитора довірча власність є більш вигідним способом забезпечення виконання зобов'язань порівняно з іпотекою (заставою), адже у разі порушення боржником своїх обов'язків процедура звернення стягнення на майно є значно простішою. Тому введення у правову систему України такого виду забезпечення виконання основного зобов'язання як право довірчої власності буде сприяти стабілізації відносин на кредитному ринку та розвитку бізнесу в Україні в цілому.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні: Закон України від 20 вер. 2019 р. № 132-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132-20> (дата звернення: 02.04.2020).
2. Цивільний кодекс України: від 16 січ. 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 02.04.2020).
3. Нестеренко І. В. Інститут довірчої власності як спосіб забезпечення виконання зобов'язань: переваги та ймовірні ризики *Журнал східноєвропейського права*. 2019. № 70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jousepr_2019_70_45 (дата звернення: 02.04.2020).
4. Колос Ю., Деркач Д. Довірча власність: чи є у неї майбутнє в Україні? URL: <https://vkr.ua/publication/dovircha-vlasnist-chi-ie-u-neyi-maybutnie-v-ukrayini> (дата звернення: 02.04.2020).
5. Тетеря І. Право довірчої власності. Які наслідки для громадян та бізнесу. *Бізнес цензор*. URL: https://biz.censor.net.ua/columns/3156278/pravo_dovrcho_vlasnost_yak_naslcki_dlya_gromadyan_ta_bznesu (дата звернення: 04.04.2020).

Федусь Х.

*студентка III курсу
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент
кафедри цивільного права і процесу ТНЕУ
Бутрин-Бока Н.*

ЗНАЧИМІСТЬ МИРОВОЇ УГОДИ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Інститут мирової угоди не є процесуальною формальністю. Це сучасні світові погляди юридичної спільноти на проблеми вирішення цивільних спорів у сучасному судочинстві. Практика показує, що примирні процедури та їх закінчення мировою угодою є результативнішими, аніж протистояння чи судовий процес. Разом із тим дані інститути потребують значної професійної майстерності та великого такту й умінь з боку передусім самих суддів. Такий підхід до роботи привів до покращення іміджу суду з формуванням поваги до такої поважної державної інституції[1]. Питання «мирової угоди» являється предметом досліджень багатьох учених[2,с.10–14]. Варто зазначити, що інтерес учених до мирової угоди нині зростає у контексті запровадження в Україні медіації, тому вони намагаються віднайти її місце у переговорних процесах між сторонами [3].

Укладання мирової угоди сторонами у цивільному процесі є ефективним засобом прискорення судової процедури, розгляду справи у розумні строки відповідно з п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод[4]. Укладання мирової угоди також сприяє виконанню завдань цивільного судочинства щодо справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду і вирішенню цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави.

Інститут мирової угоди достатньо широко використовується в судовій практиці багатьох іноземних держав з метою мирного врегулювання конфліктної ситуації.

У літературі відокремлюються наступні зарубіжні моделі процедур, спрямованих на примирення сторін спірних правовідносин:

1. Мирова угода як альтернатива судовому рішенню, використання позасудових засобів укладання мирової угоди із причин складності, тривалості і дорожнечі судочинства (США, Англія та інші).